

POPOTNIK.

List za šolo in dom.

Izhaja 10. in 25. dan vsakega meseca, ter velja za celo leto 3 gl., za pol leta 1 gl. 60 kr. — Posamezne številke dobivajo se po 15 kr. — Na anonimne dopise se ne ozira. — Rokopisi in na oceno poslani knjige se ne vračajo. — Spisi in dopisi naj se blagovoljivo pošiljati (frankirani) uredništvu; naročnine, oznanila in reklamacije pa upravnistvu: Reiserstrasse 8 v Mariboru. — Za oznanila plačuje se od navadne vrste, če se enkrat natisne 15 kr.

Vsebina. Našim bralcem. — Marka Fabija Kvintiljana govorniški pouk. — Botaničui listi. — Ruše. — Poročilo o pošiljatih itd. Ocene. — Slovniki pogovori. — V zadevi slov. uč. društev. — Dopisi. — Razne stvari. — Listnica. — Inserati.

Našim bralcem.

Na pragu novega leta. Kolikerna vprašanja do prihodnosti se nam vsiljujejo o tem času! Bode li zlata zarja novega leta obsevala izpolnjene naše nade — — — —? Kdo more tó trditi! Temni zastor je razgrnjen čez bodočnost in zaman bi se trudili odkriti njene skrivnosti. Učiti se nam je torej le po dogodkih prošlosti — za bodočnost. . . .

In kaj nam je podala v to minola doba: staro leto?

Izvemši velevažne odloke naučn. ministra, tičoč se učnega jezika v naših narodnih šolah ter njegove obljube o slovenskih paralelkah na mariborskem gimnaziju kakor imenovanje okr. šolskih nadzornikov za Kranjsko, katero nas je res z zadoščenjem napolnilo, ni kaj posebnega omeniti na narodno-šolskem polju. Pač pa ne moremo prezreti onega gibanja zoper „novo šolo“, ki se je po nepotrebnem „importovalo“ v Slovence. V strastni agitaciji zoper obstoječe šolske postave, na katere je učiteljstvo priseglo, udrihalo se je po novi šoli in njenem učiteljstvu in najvažnejša činitelja pri odgoji mladine — poprej v prijaznih odnošajih delujoča — bi se malo da ne celo razdvojila. Braniti se je bilo učiteljstvu zoper neopravičeno natoleevanje in izkopavanje stanovskega ugleda in imeli smo priložnosti dovolj izpoznati prijatelje in neprijatelje svoje za — bodočnost.

Pa naj nam te refleksije ne kalijo pogleda v prihodnost. Saj naše torišče ni politika, ki donaša ljudem navadno le bridke prevare a malo notranje zadovoljnosti; naše torišče je prežlahaten vrt, posajen z dragoceniimi rastlinami, katere gojiti in jim prilevati je pravemu učitelju slast in veselje! Tukaj poskušajmo svoje moči, tukaj pokažimo kaj zamoremo! Odgojujmo v krščanskem in narodnem duhu ter odgojimo na telesu trden, na duhu krepek in v vsakem obziru značajan zarod! Da se nam to posreči, daj Bog! Prihodnost je potem naša!

V tem smislu bode „Popotnik“ tudi v nastopnem letu izvrševal svojo nalogo ter se priporoča p. n. svojim bralcem v blagohotno duševno in gmotno podporo. Upajoč da mu ostanejo zvesti vsi dosedanji prijatelji -sotrudniki in naročniki, nadeja se, da mu ti privabijo še zdatno število novih podpornikov,

katerih mu je res treba, da zamore zadostovati zahtevam podjetja ter se obraniti gmotne škode, katera mu preti zlasti po nerednem vplačevanju naročnine. Opetno smo se v tej zadevi vže pritožili — zaman, vendar pa upamo da naš glas ne ostane vedno „glas vpijočega v puščavi“, ampak pričakujemo od sodružnosti in bratovske vzajemnosti med učiteljstvom našim, da nas v očígled požrtvovalnosti naše varujejo vsaj gmotne škode.

„Popotnik“ izhaja kakor do sedaj tudi v nastopnem letu vsaki 10. in 25. dan v mesecu ter stane

za celo leto 3 gld. za $\frac{1}{2}$ leto 1 gld. 60 kr.

Naročnina se plačuje naprej.

Uredništvo in Upravništvo.

Botanični listi.

XI.

Mnogolike in raznobarvne cvetke, ki so nas razveseljevale od prvih dni spomladi do pozne jeseni, iskajé jih po vseh kotih zemeljske skorje, završile so vse faze svojega življenja. Njih plod spravila je skrbljiva mati narava v varno zavetje, kjer čaka prihodnje vigredi, ko nastopi nov pot prirojenega mu razvoja. Korenike in gomolji terpežnih rastlin pa spé zimsko spanje, krepčajoči se, dokler jih spomladasaka gorkota ne zvabi zopet k bujni rasti. Zadnje rastlinice jesenske kot žalostni ostanki nekdanje hobotnosti „vzela je zima, mraz.“ Ni nam možno tedaj več opazovati njih odnošaje.

Vendar botanična veda ni omejena le na ogledovanje in opisovanje rastlin kot pojedinih prirodnih stvarov, ona nam nudi še mnogo drugih zanimivosti, tako da nam pač nikdar ne bi zmanjkalo snovi v prijateljski pogovor. Pri površnem pregledu vže spoznamo, kako obsežna je botanična znanost.

Da-si razumevamo pod imenom botanika (fitologija) prirodopis rastlin v najširjem pomenu ali znanstveno obdelovanje vsega, kar se odnaša na rastlinstvo, vendar se je s časom izcimilo iz obénega pojma naše znanosti mnogo specialnih ved, katerih vsaka razpolaga vže z izobilim znanjem. Isto vršilo se je pri vsaki znanosti in to tem prej, čim bolj je napredovala in se razširjevala. Tako tudi botaniko, smatrajoči jo po raznih stališčih, lahko razdelimo na več oddelkov, o katerih bodi govor v današnjem „listu“.*)

V prvi vrsti razločujemo **teoretično** ali **čisto botaniko**, ki proučava rastline ne gledé njihove koristi ali škode, dočim **praktična** ali **porabna botanika** povsod gledá le na korist, katero ji vtegne nuditi kaka rastlina. **Zgodovinska botanika** nam pa pové, kako so rastline postale, se polagoma razvijale, in kako je botanika nastala kot samostojna znanost od prvih povojev do sedanje razširjenosti. **Književna botanika** nam pa imenuje vsa važnejša dela in večje spise o botaniki.

*) Nastopne vrstice so prosto posnete po dr. J. Leunis: Synopsis der Pflanzenkunde, 1. zv. str. 4—5.

Kdor goji „scientia amabilis“ le radi veselja, iz ljubezni do znanosti, zanimala ga bode seosebno teoretična, zgodovinska in književna botanika; praktična botanika pa je osobita briga današnjega materijalističnega človeštva, ki povsod išče le svoj dobiček.

Teoretična botanika sodrzuje nastopne specialne vede:

1. **Morfologija** (organografija, likoslovje ali podoboslovje) pouči nas o zunanji obliki in razvoju posameznih delov rastline. Terminologija pa razklada umetne izraze, katerih se poslušuje morfologija pri studiju likov in organovih svojstev.

2. **Rastlinska anatomija** (fitotomija ali udoslovje) nam razlaga notranji ustroj rastlinski, namreč, kako so rastlinski deli sestavljeni iz osnovnih organov. Tu sem spada torej nauk o rastlinski stanici (zelle) in histologija, ki govori o staničnih tkanih. Rastlinska anatomija je v kaj tesni zvezi z morfologijo, tako da je časi ni možno razločevati od nje. Zlasti pri nižjih rastlinah, ki sestojé le iz jedne ali nekaterih stanic, ne moremo ločiti lika od ustroja. Pa tudi pri višjih rastlinah so često anatomske razmere potrebne za označenje nekaterih morfoloških organov, osobito pri sestavi zgornje kože (epidermis) in k temu spadajočemu tvorenju lascev, kar je predmet morfologije.

3. **Rastlinska fiziologija** se peča s prirodnimi pojavi žive rastline, tedaj z opravili organov, življensko silo kakor tudi s pojavi, katere na rastlini proizročijo tuje sile. Naloga biologije pak je, pregledno opaževati tek rastlinskega življenja po vrstečih se perijodah in nam predstaviti način življenja posameznih rastlin, kakor je isti zavisen od raznoterih odnošajev, prihajajočih iz vnanjega sveta. Rastlinska kemija je del fiziologije in nas seznanja s kemičnimi sestavinami rastlin.

4. **Rastlinska patologija** (fitopatologija) razpravlja nepravilne pojave ali bolezni rastlin. Nepravilne like ali pokažene podobe (Missbildungen) predočuje nam zlasti rastlinska teratologija, katero nam je smatrati kot del patologije, odnosno morfologije.

5. **Rastlinska sistematika** kaže nam, kako se rastline znanstveno poiménijo, po sorodnosti pa razredujó v jeden sostav. Nomenklatura podaja imena rastlin.

6. **Fitografija** (opisujoča botanika) razjasnuje nam, v čem so si rastline podobne in kako se posamezne rastlinske vrste razlikujó. Ako pa nam navéde še vse, kar je znati vredno o nahajanju, svojstvih, koristi in škodi rastlinskih vrstí, tedaj je razširjena v lastit prirodopis rastlin ali fitognosijo.

7. **Rastlinski zemljepis** preresetuje razdelitev rastlinskih vrstí po zemlji in vegetacijski značaj posameznih deželá.

8. **Paleontologija rastlinstva** je nauk o rastlinah predpotopnega sveta ali o okamenelih rastlinah.

K praktični botaniki prištevamo:

1. **Gospodarsko ali poljedelsko botaniko**, ki govori o rastlinah, važnih za travnikarstvo, vrtinarstvo in poljedelstvo, namreč o poljskih pridelkih, travah, redilnih ali pičnih rastlinah, zelenjavi, plevelu itd.

2. **Gozdarska botanika** opisuje važne lesnate in gozdom škodljive rastline.

3. Vrtnarska, estetična in nagizdna botanika nas seznanja z nakitnimi bilinami.

4. Telična ali industrijalna botanika se ozira le na rastline, ki so važne za obrtnika ali rokodelca.

5. Medicinska ali farmacevtska botanika imenuje nam zdravilne rastline, od katerih so nekdanj rabili ali še zdaj rabijo zdravilne snovi. Predmet toksilogične botanike pa so izključivo le strupene rastline.

A ne le zgorej navedeni oddelki botanike, tudi nekateri razredi ali rodovine, celo posamični rodi rastlinstva so postali kot specialne vede. Tako razločuje: mikologijo ali znanje o glivah (Pilzkunde), lihenologijo ali znanje o lišajih (Flechtenkunde), pikologijo ali algologijo (Algenkunde), briologijo ali znanje o mahih (Mooskunde), pteridografijo ali znanje o praproth, agrostografijo ali znanje o travah, dendrologijo ali znanje o drevesih, pomologijo ali znanje o sadnem drevju, oenologijo ali nauk o vinski trti in vinarstvu itd.

Pri toli ogromnem obsegu botanike je pač umevno, da je tudi botanična književnost jako bogata. G. A. Pritzel podaja nam v svoji knjigi. „*Thesaurus literaturae botanicae*“, ki je l. 1872 izišla v Lipsiji vdrugič, skorej popoln imenik vseh samostalno izišlih botaničnih knjig ter navéde nič manj nego 10.871 brojev. Kje so pak še mnogobrojne razprave in manjši spisi?

Od novin, ki so glasila botanike, naj omenim sledeče: „*Oesterreichisch-botanische Zeitschrift*“ — uredjuje dr. A. Skofitz in izhaja od l. 1851 naprej na Dunaju; „*Flora oder allgemeine botanische Zeitung*“ izhaja v Ratisboni (Regensburg) od l. 1818 naprej; „*Botanische Zeitung*“ izhaja v Lipsiji od l. 1843; „*Linnaea*“ je od l. 1826—1866 v Halli, od l. 1867—1869 v Berlinu izhajala; „*Verhandlungen der k. k. zoologisch-botanischen Gesellschaft*“ na Dunaju od l. 1852 itd.

Marka Fabija Kvintilijana govorniški pouk.

Iz latinskega jezika preložil prof. Fr. Brežnik.

(Dalje.)

V elegiji tekmuje celo s Grki; najbolj olikan in vrl nje pisatelj mi se vidi Tibul¹⁾ Nekaterim pa Properej²⁾ bolje ugaja. Ovidij je bujnější nego oba, Gal³⁾ pa trši. Satira je celo nam lasten proizvod; v tej vrsti pesništva si je Lucilij⁴⁾ prvi posebno slavo pridobil ter ima nekatere tako udane čislatelje,

¹⁾ Albij Tibul (54.—18. pr. Kr.), viteškega stanu, bil je sodobnik Vergiljev in Horacijev. Njegove pesni so erotskega značaja.

²⁾ Sekst Properej se je narodil v umbrijskem Asisiju okoli l. 49. pr. Kr. in je umrl l. 16. pr. Kr. V štirih knjigah elegij opeva ljubezen, pa kaže, da je tudi on bil okužen od one izprijenosti, ki je izpodjedala v tej dobi rodbinsko življenje rimskega naroda.

³⁾ Prim I., 5, op. 6.

⁴⁾ Lucilij, rimski vitez iz Avrunške Suese, rojen 180. l. pr. Kr., bil je prijatelj Scipjona mlajšega in Lelija modrega. Kot skladatelj satir je bil zelo čislán. Njegova pisava je bila priprosta in vrlo dovtipna, a verzi premalo dovršeni. Zatoraj graja Heracij njegovo površnost v verzih (Pr. Hor. sat. I., 10.)

da ga ne cenijo samo višje nego druge pisatelje te vrste, ampak brezdvomno tudi višje nego vse pesnike. Jaz pa se ne vjemam niti ž njihovim niti s Horacij-vim mnenjem, ki trdi, da „kalen teče in da se pri njem marsikaj nahaja, kar bi se bolje odpravilo“. Saj se nahaja pri njem čudovita izobraženost in odkritosrčnost, odkoder izvira njegova trpkost in obilna dovtipnost. Mnogo bolj oglajen in čist je Horacij¹⁾ in sploh najodličniši, to pa trdim brez pristrastja. Mnogo in sicer zaslužene slave si je pridobil Perzij²⁾, da-si je le eno knjigo spisal. Tudi dan danes se nahajajo slavni satiriki³⁾, katere bodo potomec slavili. Drugo še starejšo vrsto satire je uvel naj učenejši Rimljan Terencij Varo⁴⁾, vendar ne tako, da bi imela za podlago le mnogovrstnost metrov. On je spisal mnogo učenih knjig, bil je veščak latinskega jezika, vse starodavnosti in grške in naše zgodovine, vendar bode iz njega znanost več koristi zajela nego zgovornost. Jambiških pesnij kot posebne vrste pesništva Rimljani niso zlagali, pač pa so je nekteri med druge vrste, stihov vpletali; trpkost jambov lahko spoznavamo pri Katulu⁵⁾, Bibakulu⁶⁾ in Horacijju, da-si se v sredo pesnij „epodos“⁷⁾, uvrščuje. A izmed lirskih pesnikov je skoraj le Horacij vreden, da se čita. Kajti on se včasih kakor orel vzdiguje, je poln prijetnosti in miline ter kaže vrlo pogumnost v rabi različnih figur in izrazov. Če bi še želeli koga pridejati, bil bi Cezij Bas⁸⁾, katerega sem nedavno videl; pa

¹⁾ Kvint Horacij Flak je bil rojen l. 65 pr. Kr. v Apulski Venuziji in je umrl l. 8. pr. Kr. v Rimu. Njegov oče je bil oproščeneec in je dal svojega sina vrlo izobraziti. Po dovršenih študijah v Rimu je obiskal Horacij Atene in se po bitki pri Filipih iz Gracije v Rim vrnil, kjer se je celó pesništvu posvetil. Kot pesnika so ga Rimljani občudovali ne le zaradi izvirne vsebine njegovih pesnij, ampak posebno zaradi čudovito lepih verzov. V oziru vsebine se najbolj odlikuje v satirah. V teh biča človeške neumnosti in pregrehe po lastnem opazovanju. Najbolj čitali in čislali pa so Rimljani njegove ode, v katerih posnema Horacij z vrlo dovršenostjo in umetnostjo grške ritme. Pohvala, katero mu je Kvintilijan izrazil, je povsem zaslužena in opravičena.

²⁾ Avel Perzij Flak (34.—62. po Kr.), rojen v Voluterah od imenitnih roditeljev, bil je po izvrstnih učiteljih vrlo vzgojen in poučen v vseh vedah, posebno v modroslovju. Po Lucilijeve in Horacijjevem vzgledu je zložil šest satir, v katerih biča po strogo stojskih načelih izprijenost svojih sodobnikov. Zlog njegov je temen in premalo olikan.

³⁾ Kvintilijan menda misli na Juvenala (47.—130. po Kr.) in Marejala (40.—102. po Kr.), izmed katerih nam prvi v 16 satirah slika grozno izprijenost rimskega ljudstva, drugi pa razodeva v 1200 napisnicah svojo dovtipnost in šegavost na kakem predmetu.

⁴⁾ Marko Terencij Varo Reatinčan je živel od l. (116.—27. pr. Kr.) On je bil največji rimski učenjak. Od njegovih mnogobrojnih (blizu 500) spisov raznovrstne vsebine so se ohranile le tri knjige „o poljedelstvu“, potem deli njegovega spisa „o latinskem jeziku“ in odlomki „Menipskih satir“. Slednje je zložil po vzgledu grškega modreca Menipa ter v njih razpravlja deloma v vezanem deloma v nevezanem zlogu jako mnogovrstno tvarino.

⁵⁾ Kvint Valerij Katul, rojen v Veroni l. 87. pr. Kr., umrl jedva 30 let star, bil je prvi lirik rimski. Njemu je bila prirojena plodovita pevska žila. Ohranilo se je 116 njegovih pesnij, ki so po vsebini ali pemskega ali lirskega značaja. Zlog in verzi so krasni.

⁶⁾ Marko Furij Bibakul, rojen l. 99. pr. Kr. v Kremoni, bil je epski in lirski pesnik, katerega pa Horacij (sat. I., 10, 36) graja zaradi nabuhlega zloga.

⁷⁾ Epodos (= prispev) je krajši (jambski) verz, ki je bil daljšemu priklopljen. Epodos se uvrščuje med jambe, pa vendar ne zmanjša njihove trpkosti.

⁸⁾ Cezij Bas, vrstnik pesnika Perzija, bil je lirski pesnik, katerega Ovidij (trist. IV. 10, 47 clarus iambo) zaradi jambskih pesnij hvali.

njega daleč prekašajo živoči talenti. Kot pisatelja tragedije sta pri starih slovela Akeij¹⁾ in Pakuvij²⁾ zaradi lepih mislij, krepkih izrazov in veljavnosti oseb. Olikanost pa in zadnja pila pri izdelovanju proizvodov sta menda bolj dobi manjkali nego njima. Vendar pripisujejo ocenitelji Aciju več moči; Pakuvija imajo oni za precej učenega, ki bi sami radi bili učenjakom prišteti. Varijev³⁾ Tijest se da primerjati se vsako grško tragedijo. Ovidijeva Medea menda kaže, koliko bi ta pesnik bil mogel opraviti, ako bi bil rajši vladal svoj duh nego mu se vdal. Izmed onih, katere sem sam poznal, je naj izvrstniši Pomponij⁴⁾ Sekund, katerega so sicer starčeki za premalo tragičnega držali, vendar priznavali, da se odlikuje z olikanostjo in lepoto izrazov. V komediji smo najbolj hromi, naj le Varo po mnenju Elija Stilona⁵⁾ trdi, da bi bile Muze v Plavtovem⁶⁾ jeziku govorile, ako bi bile hotele latinski govoriti, naj le čislajo stari Cecilija⁷⁾ in naj se le pripisujejo Terencijevi⁸⁾ spisi Scipjonu Afrikanu; in vendar so v tej vrsti pesništva ti proizvodi naj okusnejši in bi še lepši bili, ako bi bili v trimetrih zloženi. Naše komedije so le slaba senca grških tako, da mi se latinski jezik nesposoben zdi za ono le Atičanom podeljeno lepoto, katere niti Grki v drugem kakem razrečju niso dosegli. V komedijah z narodno⁹⁾ tvarino se odlikuje Afranij¹⁰⁾; o da vendar ne bi bil onečistil svojih prvizvodov z grdo ljubeznijo do dečkov, s čimer je pa tudi svoje življenje odkril.

¹⁾ Lucij Akeij (170.—84. pr. Kr.) je bil vrl pisatelj rimske tragedje. Tvarino je zajemal večinoma iz trojanskih pripovedek, pa tudi iz rimske zgodovine.

²⁾ Marko Pakuvij, rojen v Brunduziju okoli 221. pr. Kr. umrl je 90 let star. Njegov stric Enij ga je pripeljal v Rim. Tukaj se je pečal Pakuvij s slikarstvom. Odlomki njegovih tragedij, katere so nam se ohranili, kažejo, da je posnemal Sofokleja. Najbolj čislane so bile: Antioda, Dulorestes in Iiona.

³⁾ Lucij Varij Ruf je bil prijatelj Vergilijev in Horacijev in po pričevanju Horacijevem (Ep. II, 1, 247) je on med pesniki poleg Vergilija cesarju Avgustu najbolj ugajal. Varij se ni samo odlikoval kot epik ampak posebno kot tragik. Čez vse pa je slovela njegova tragedija Tijest, ki je bila igrana pri slavljenju zmage Akcijske (l. 29. pr. Kr.) Cesar Avgust mu je zaradi tega podaril eden milijon sestercij.

⁴⁾ Pomponij Sekund je živel za časa prvih štiri rimskih cesarjev in je umrl l. 60 pr. Kr.

⁵⁾ Elij Stilo pr. I, 6.

⁶⁾ Tit Makciji Plavt (254.—184. pr. Kr.) se je narodil v umbrijskem mestu Sarzina. Odtodi je prišel v Rim, kjer se je poprijel pesništva in sicer je pisal komedije, katere je po proizvodih novoatiške komedije predelal. Njegov zlog se odlikuje po nevsahljivi živahnosti in krepki dovtipnosti. Izmed 130 komedij, katere je bajé zložil, nam se je ohranilo le 20.

⁷⁾ Cecilij Stacij (okoli 219.—166. pr. Kr.), rodom inzubrijski Galec, bil je najbrž v vojski vjet in v Rim doveden, kjer se je kot oproščeneec začel pečati s pesništvom. Spisal je blizu 40 komedij po vzgledu novoatiških. Nekateri ocenitelji so ga imeli za najboljšega skladatelja rimske komedije, vendar graja Cicero (ad Att. 7, 3, 10) v njegovih proizvodih slabo latinščino (malus auctor Latinitatis).

⁸⁾ Publij Terencij (185.—159. pr. Kr.) s priimkom Afrikan (ker je bil v Kartagini rojen) je prišel še mlad v Rim kot suženj senatorja Terencija, ki ga je dal vrlo izolirati ter mu potem prostost podelil. Po vzgledu grškega komika Menandra je zložil Terencij šest komedij, ki se odlikujejo po pravilnosti in lepoti jezika.

⁹⁾ Izprva so zajemali rimski pisatelji komedij tvarino za svoje proizvode iz grške komedije. Taki proizvodi so bili imenovani „fabulae palliatae“, proizvodi pa obsegajoči tvarino iz domačega, rimskega življenja so bili imenovani „fabulae togatae“.

¹⁰⁾ Lucij Afranij, rojen okoli l. 150. pr. Kr., bil je najizvrstnejši pesnik narodne rimske komedije (fabula togata). Nekateri njegovi proizvodi igrali so se bili še za časa cesarja Nerona (Suet. Nero 11).

A v zgodovini nismo nič zaostali za Grki, in jaz se drznem Salustija¹⁾ Tukididu na stran postaviti. Tudi Herodot se ne bi branil enačen biti T. Liviju²⁾, ki ne zna le čudovito prijetno pripovedovati in zelo jasno sestavljati, ampak je tudi nepopisljivo zgovoren v govorih; vse, kar pové, je kakor razmeram tako posebno osebam primerno; dušnih razpoloženj, posebno milejših, ni nobeden zgodovinopisec, da se prav skromno izrazim, bolj pristojno popisal. In tako je čudovito živahnost Salustijevo nadomestil z drugimi vrlinami. Meni se namreč mnenje Servilija Nonijana³⁾ izvrstno zdi, da „sta oba bolj jednaka nego podobna“; tega sem tudi sam poslušal, bil je mož bistrega duha poln modrih izrekov, pa manj jedrnat nego zahteva veljava zgodovine. To veljavo je izvrstno izkazal malo pred njim živoči Bas Avfidij⁴⁾, vsaj v knjigah o germanski vojski; zlog je vsakako pohvale vreden, vendar bi bil sé svojimi vzmožnostmi tu pa tam lahko bolje pisal. Preostaje še mož, ki poveličava slavo naše dobe, vreden spomina prihodnjih stoletij, mi ga poznamo, a prihodnost ga bo slavila. Kremucijeva⁵⁾ odkritosrčnost ima mnogo častiteljev, a nobenega posnemovaleca, češ da mu je, da-si le v snutkih svojih spisov, škodovala. Vendar se nahaja tudi v tem, kar se je ohranilo, ponosen duh in smeje misli. Naštel bi še lahko druge, vrle zgodovinopisce, a jaz omenjam le vrsto, ne preiskujem bibliotek.

(Dalje prih.)

Ruše.

(Krajepisna etnografična črtica)

Zavijmo jo od Maribora proti zahodu. Koroška železnica, vijoča se ob Dravi jo tudi meri na to stran. Spočijenim bi bilo svetovati, da to pot kar peš mahnejo. V dveh urah bomo lahko dospeli do vasice, katere ime smo na čelo postavili, ter se med potjo veselili nad okolico Mariborsko in širno Dravsko dolino.

Dolini dela mejo na desnem bregu Drave Pohorje, na levem Posruk. Med potom bi se lahko mudili v Pekrah, v Lembahu, v Bistrici in drugih

¹⁾ Gaj Salustij Krisp (86.—35. pr. Kr.) rojen v sabinskem Amiternu, je slavno znani rimski zgodovinopisec. V „Katilinarski zaroti“ in v „vojski z Jugurto“ slika Salustij po izgledu Tukididovem dogodiščine z ozirom na нравstvene razmere in značaje svoje dobe ter hvali poštenost prednikov in graja izprijenost sodobnikov.

²⁾ Tit Livij (59. pr. Kr. — 17. po Kr.) je bil v Pataviju rojen. Njegovo obširno delo (Titii Livi ab urbe condita libri), ki je obsegalo v 142 knjigah zgodovino rimskega naroda, nam se je le deloma ohranilo.

³⁾ Servilij Nonijan se je dolgo pečal z govorništvo, potem je spisal zgodovino rimskega naroda koncem republike in v začetku cesarstva. Umrl je l. 59. po Kr. (Tac. ann. XIV., 9).

⁴⁾ Bas Avfidij je živel v prvem stoletju po Kr. in je popisal mimo vojske z Germani tudi domačo vojsko. Prvo izmed teh del je nadaljeval Plinij starejši.

⁵⁾ Kremucij Kord, zgodovinopisec za časa cesarjev Avgusta in Tiberija, bil je zatožen, češ da je v svojih spisih pohvalil republikanca Bruta in Kasija (Tac. ann. IV, 34.) Kremucij se je kazni odtegnil s prostovoljnim izstradanjem. Njegove spise so vsled sklepa rimskega starešinstva edili sžgali. Vendar je njegova hči Marcija, katerej je Seneka tolažilno pismo poslal, spise tajno ohranila. Pa še le cesar Kaligula je dovolil, da so se smeli Kremucijevi spisi objaviti in čitati, sevéda očiščeni republikanskih idej. (Suet. Calig. 16.)

manjših naselbinah. Ob gladkej cesti je zasajeno tu in tam plemenito sadno drevje. Polje ob desnej strani je lepo obdelano in rodovitno, ob levej so pa prijazni griči predloženi 1200m visokemu Pohorju, na solnčnej strani pokriti z vinegradi, na senčnej večinoma z jelovjem. Dolina, kjer se razprostira omenjena vas, je razširjena v malo ravan. Tu moremo občudovati zahajajoče solnce, ki zlati s poslednjimi žarki vrhunce Velke in Male Kape, Črnega in Klopnega Vrha ter druge in dajo tukajšnjemu obzorju čarobno lepoto. Ko se tako vglobimo v ves kras narave, zagledamo pred nami visok zvonik, ki tako ponosno v nebo kipi. To so Ruše. Dalje gredé se prikazujejo posamezne strehe izmed gostega vejevja lepo odgojenih sadnih dreves. Do prve, druge hiše prišedši se oglasimo v tukajšnji gostilni, kajti pot nas je nekoliko utrudil. — Tu najdemo veselo družbo. Gostilničar, mlad in uren mož nas prijazno pozdravi, ter postreže z dobro kapljico, a tudi za želodec je vsikdar kaj dobiti. Prišli smo torej v vaško gostilno, ali kako smo iznenadjeni, kajti tu je vse tako redno in snažno, ljudje prav prijazni in še nekaj: njih govor nam preprijetno na uho zveni. Prav zadovoljni smo sami s seboj. Kaj, ko bi se s temi ljudmi malo bolj spoznali. Kakor nalašč se nam pridruži mož, čvrste postave, kmet je, a vse njegovo obnašanje nam kaže olikanost, ki vzbudi nehoté spoštovanje do njega. — Pogovor se torej hitro vname in sicer kakor navada v tem času: o nenavadno lepem vremenu o božičnih praznikih. Govori se, da stari ljudje že pomnejo take praznike, a temu je že precej časa. Zdaj še le izvemo, da je v tej gostilni središče „kmetškega bralnega društva“, katero prav vspešno deluje. Po večerih se tu shajajo stari in mladi, a ne da bi pijančevali in razsajali, temveč prebirajo se razne knjige in časopisi. Saj ima društvo tudi lepo knjigarno in dokaj izbranih časopisov. Poleg tega se z veliko marljivostjo goji petje.

V takih pogovorih s pametnim, zavednim in poleg tega priprostim možem čas hitro poteče. Prav radi bi se tu še malo pomudili. A treba je si vas nekoliko ogledati.

Hiše so malo raztresene in vendar nekako v vrsti. Večinoma so priproste, a tembolj prijazne. Ko bi pač povsod na Slovenskem tako bilo. Oziraje se na desno in levo smo prikoračili do cerkvenega trga, sredi vasi. Okinčan je z lepo kapelico sredi dveh lip. Okoli cerkve stojé: farovž (v 17. do 18. stoletju gimnazija, „Raster Gymnasium“), šola in kaplanija. Ta poslopja so zvezana z obzidjem, tako, da je cerkev ravno v sredini. To obzidje je tu prav na svojem mestu; v nedeljo za pobožno množico, drugače pa za šolsko mladino. Cerkev v Rušah je precej stara (1404) in zares krasna. Več o tej cerkvi nam podaje VII. snopič: „Življenje preblažene device in matere Marije in sv. Jožefa“, izdala družba sv. Mohora l. 1888. Spis je obširen in dober, a slika, katera naj bi popisu dala življenje, ni prava. Podoba Marije je še precej slična z ono v altarju, drugo pa ne. Škoda!

Poleg poljedelstva se peča ljudstvo z lesotržtvom, z vino- in sadjerejo, ne mnogo z živinorejo. V Rušah imamo prodajalnice dva mesarja, pekarja, izvedenega zdravnika ter uradnikov in rokodelcev in sicer spretnih in marljivih, kakoršni se ne nahajajo v vsakem kraju. Nekateri kmetje so zelo premožni in olikani. Njih hiše kažejo napredek. Ako stopimo v njih stanovanje, ni treba

pomišljati, bi-li sneli klobuk raz glavo ali ne. Ptujcu vedó postreči, da je veselje. Prepričani smo: ko bi imeli Slovenci samo take kmete, zgovarjal bi meščan besedo „kmet“ s spoštljivostje ne pa sè zaničevanjem.

Kakor smo vže omenili, donaša les brez posebnega truda dokaj lepih denarjev. Kmetje to dobro vedo in v sili radi rekó: „Hvala Bogu, če nam toča polje pobije, lesa (gozda, planine) ne more. V gozdih pa tudi nahajamo smreke in hoje, katerih debela dva moža ne obsežeta.

Nekaj minut iz vasi proti zahodu dere burno s Pohorja Ruški potok: ni se mogel torej tiho v Dravo vkrasti. Človek ga je vpregel v delo. Goniti mu mora celo vrsto žag (če ne čež 20) in nositi dva po dolgih žlebovih na kraj, kjer se trži ž njima. Pomagati mora tudi v 2 tovarnah za steklo in v tovarni kjer se vžigalice izdelujejo. Vino raste tu izvrstno; saj je dosti žlahtnih trt; škoda, da se ga pridela tako malo. Okusno sadje se dobro v mestu razproda.

Podnebje je precej milo, bi sodil, za bolehne kaj primerno. Zapustivši vas okrepečamo si v tihem smrečjem gozdu duh in telo v čistem zraku, polnem prijetnega duha. Z bližnjega griča, s „Kalvarije“, imamo lep razgled na vas, ki šteje nad 50 hiš, in na bližnjo Selnico onkraj Drave.

Toda čas prehitro beži. Pozno je že. Čez pol ure zabrlizga hlaçon na tukajšnej postaji, ki z nami hitro, prehitro pridrdra v Maribor. Domov prišedši radostno pripovedujemo o svojem izletu. Mnogo bi imeli še povedati o prijaznej vasi „Ruše“ in o njenih prebivalcih, (slabosti bi res ne bilo mnogo naštevati, a te naj nas ne brigajo), ali zaspanec nas nadleguje ter veleva k počitku.

Franjo Krajnc.

Poročilo

o pošiljatvah za „Prvo slovensko stalno učilsko razstavo“
Pedagogiškega društva v Krškem.

(Dalje.)

Pirc Gustav, tajnik e. kr. kmetijske družbe v Ljubljani, poslal je:

Vrtnarstvo s posebnim ozirom na obdelovanje in oskrbovanje šolskih vrtov. Po naročilu vis. e. k. kmetijskega ministerstva, spisal Gustav Pirc. S 180 podobami. V Ljubljani, 1888.

Fran Šimunović, učitelj v Belovaru:

a) Prva zorna računica k računalu za prvi razred pučkih školâ i privatnu obuku sa naputkom, slikami i vježbami po naukovnoj osnovi lahkoshvatljivo sastavio Franjo Šimunović, pučki učitelj i izumitelj nove e. k. izključivnimi privilegijami štíčene računarske sprave u Bjelovaru. Prvo izdavanje hrvatski i njemački. Sva prava pridržana. Vlastita naklada. Belovar. 1886. — b) Erstes Veranschaulichungsrechenbuch zum Rechenapparat für die erste Volksschulklasse und den Privatunterricht mit Anleitung, Illustrationen und Uebungen nach dem Lehrplane leichtfasslich verfasst von Franz Šimunović, Volksschullehrer und Erfinder des neuen durch k. k. ausschliessliche Privilegien geschützten Rechenapparates zu Belovar. Erste Auflage deutsch und kroatisch. Alle Rechte vorbehalten. Verlag des Eigenthümers. Belovar, 1886. — c) Druga zorna računica za drugi razred pučkih školâ sa naputkom, slikami i vježbami za zornu, ustmenu i pismenu obuku računstva na temelju naukovne osnove sastavio Franjo Šimunović, učitelj u Belovaru. Prvo izdanje. Vlastita naklada. Belovar, 1888. — d) Jedinična pločica. Fr. Šimunović. Patent. Belovar.

Hrvatski *pedagogijsko-književni sbor* v Zagrebu :

1. Jana Amosa Komenskoga Didaktika, Zagreb, 1881. Pedagogijska biblioteka, knjiga I. — 2. Zablude uzgoja. Priredio Mijat Stojanović, 1873. Pedagogijska biblioteka, knjiga II. — 3. Pogled u lučbu. Prereo Gjuro Ester, 1874. Pedagogijska biblioteka, knjiga III. — 4. Kratko izkustveno dušoslovje. Sastavio Stjepan Basariček. Drugo izdavanje. 1878. Pedagogijska biblioteka, knjiga IV. — 5. in 6. Pedagogija I. dio: uzgojoslovje. Sastavio Stjepan Basariček, 1880. Knjižnica za učitelje, knjiga VII. Treće izdavanje. 1888. — 7. in 8. Pedagogija. II. dio: Obće obukoslovje. Sastavio Stjepan Basariček, 1882. Knjižnica za učitelje, knjiga XI. Drugo izdanje. 1888. — 9. Pedagogija. III. dio: Posebno obukoslovje. Sastavio Stjepan Basariček, 1884. Knjižnica za učitelje, knjiga XIV. — 10. Pedagogija. IV. dio: Poviest pedagogije. Sastavio Stjepan Basariček, 1881. Knjižnica za učitelje, knjiga IX. — 11. Slike iz hrvatske cvjetane. Napisao Drag. Hire, Sa 113 slika, 1880. Knjižnica za učitelje, knjiga VIII. — 12. Milan Dragojević. Pedagogijska pripoviest. Priredio Mijat Stojanović, 1882. Knjižnica za učitelje, knjiga X. — 13. Nauk ob uzgoju umnom, čudorednom i tjelesnom. Engleski napisao Herbert Spencer. Prereo Ivan Širola, 1883. Knjižnica za učitelje, knjiga XIII. — 14. Revizija školskoga zakona od 14. listopada 1874. Preštampano iz „Napredka“, 1883. — 15. Gradja za istoriju dubrovačke pedagogije. Sakupio V. Adamović. Sa 9 slika, 1885. Knjižnica za učitelje, knjiga XV. — 16. Predavanja, držana u sjednicah hrv. ped.-književnoga sbara. Knj. I. Svezak I. 1878. — 17. Pjevavka. Sto dječkih popievka na jedno grlo s napjevi, tekstom i metodičkim uvodom za pučke škole i natavištva, uredio Fr. Š. Kuhač, 1885. Knjižnica za učitelje, knjiga XVI. — 18. Metodikā prostoručnoga ertanja za obće pučke i gradjanske škole. Sastavio Gjuro Kuten. Sa 26 slika, 1885. Knjižnica za učitelje, knjiga XVII. — 19. Jana A. Komenskoga Informatorium za školu materinsku. Prereo Vjenceslav Zaboj Mařik, 1886. Knjižnica za učitelje, knjiga XVIII. — 20. Ob uzgoju. Misli Nikole Tomasea. S talijanskoga prereo Skender Fabković, 1887. Knjižnica za učitelje, knjiga XIX. — 21. Emil ili ob uzgoju. Napisao J. J. Rousseau. S franceskoga preneo Ivan Širola. Prvi dio, 1887. Knjižnica za učitelje, knjiga XX. — 22. Metrični sastav. Priprava za praktičnu porabu u školah i uredih. Raztumačio Skender Fabković, 1872. — 23. Statistika narodnjega školstva u Dalmaciji, Hrvatskoj in Slavoniji, 1875. — 24. Jagodnjak. Sbirka pjesama i pripoviedaka. — Priredio Ivan Filipović, 1878. Knjižnica za mladež, knjiga I. — 25. in 26. Dobra kućanica. Za žensku mladež sastavio Davorin Trstenjak, 1880. Knj. IV. Drugo izdanje 1886. — 27. Uzor djevojka ili kako da djevojka omili Bogu i ljudem. Sastavio Josip Gall, 1881. Knj. V. — 28. Savka in Stanko. Izvorna pripoviest. Napisao Dav. Trstenjak, 1882. Knj. VII. — 29. Učitelj u Jabukovcih. Pripoviedka za mladež. Napisao Josip Klobučar. Sa 32 slika, 1883. Knj. IX. — 30. U radu je spao. Poučna pripoviest za odrasliju seljačku mladež. Napisao Dav. Trstenjak, 1885. Knj. XII. — 31. Pjesmarica. Sto pjesama za mladež. Sastavio Fr. Š. Kuhač, 1885. — 32. I. obća hrvatska učiteljska skupština u Zagrebu, 1871. Izdav centralni odbor I. obće hrv. učit. skupštine, 1872. — 33. II. obća hrvatska učiteljska skupština u Petrinji, 1874. — 34. III. obća hrvatska učiteljska skupština u Osieku, 1878. — 35. Sielo za zabavu i pouku. Složio za djevojčice Janko Tomić, 1887. Knj. XIII. — 36. Pripoviedke za mladež. Sa 20 sečka. 1882. Knj. VIII. — 37. Krste Šmida izabrane pripoviedke za mladež. — 38. in 39. I. Pisavice. II. Božja previdnost. III. Badnjak. Ciena po 20 novč. Hrvatski pripovieda Smiljan. — 40. Pučke priče za odrasliju mladež. Priredio Skender Fabković, 1884. Knj. XI. — 41. Krste Šmida izabrane pripoviedke za mladež. Hrvatski pripovieda Smiljan. Sa tri vještački izvedene slike u bojah, 1888. Ciena 1 for. — 42. Prva

desetgodišnjica hrvatskoga ped.-književnoga zbora. 1882. — 43. U proslavu desetgodišnjice školskoga zakona od 14. listop. 1874. 44. Prijan Frie. Preveo Milan Grlović. Preštampano iz „Obzora“, 1887. — 45. Izložba učila I. obće hrv. učit. skupšt. u Zagrebu, 1871. — 46. Školstvo Europe in Amerike na svjetskoj izložbi u Beču god. 1873. Piše Fr. Šuller, 1874. — 47. Zakon ob ustroju pučkih škola i prepreparandija za učiteljstvo občeta pučkih učiona v Hrvatskoj i Slavoniji i razprava o njem u hrv.-slav. saboru, 1874 god. — 48. Reakcija proti školstvu. Preštampano iz „Napredka“, 1879. — 49. Pučka knjižnica izdavana društvom svetojeronimskim. Knj. XIV. Popularna fizika od dr. Bogoslava Šuleka, 1873. — 50. Život Petra Velikoga, Cara Rusije. Izpisan od arkimandrite Avania Kalifora a prveden od O. F. Al. Pomikovicha. Na novo ga izdaje Iv. pl. M. Maršovski. Budapešta, 1876. — 51. Hrvatski Sokol. Zabavan i poučan tjednik. Vredjuje dr. Dim. Demeien. God. I. — 52. Ueber die Pflege der körperlichen und geistigen Gesundheit des Schulkindes. Von Pr. Dr. Boek. Leipzig, 1871. — 53. do 63. Smilje. Zabavno-poučni list sa slikami za mladež. Izdajo hrv. pedagog.-književni sbor II., 11 tečajev.

Stalna učilska razstava na Dunaju:

Die permanente Lehrmittel-Ausstellung der Stadt Wien (VII., Westbahnhofstrasse, 25.) Ein Führer durch die zwölf Ausstellungsräume. Zusammen- gestellt von Alexander Riso, Wien, 1885.

Janez Koprivnik, c. k. vadnični učitelj v Mariboru: Gluhomutee in nja obrazovanje, z navodom, kako gluhoneme otroke doma izvejati in v domači šoli poučevati. Ponatis iz „Popotnika“. Cena 35 kr. Založil spisatelj. Maribor, 1888.

J. V. Supan v Mariboru:

1. Aparat: Metrično računilo iz ploščie. Sestavlil Luka Lavtar, c. k. profesor na učiteljsku v Mariboru. Št. 2. Z vsemi prilogami. Cena 20 gld. Prodaja J. V. Supan v Mariboru, Tegetthofova cesta 16. — 2. Brošura: Metrično računilo iz ploščie. L. Lavtar. Dunaj, 1887. Založil L. Lavtar. Prodaja Ig. Kleinmayr & Bamberg v Ljubljani. — 3. Broschüre: Der metrische Scheibchenrechenapparat. Den Denkgesetzen entsprechend construiert von Lukas Lavtar, am Lager: J. V. Supan, Marburg. Tegetthofstrasse 16. Wien, 1887. Zu haben bei Kleinmayr & Bamberg in Laibach. G. (Dalje prih.)

Ocene.

Harmonij. C. k. največja avstro-ogrska tovarna za harmonije (lastnik je Al. Hugon Lhota) v Kraljevem gradu (Königgratz) na Českem je „stalni učilski izložbi“ Pedagogiškega društva na Krškem poslala „franko“ krasen harmonij. Narejen je iz orehovega lesa in po vnanji in notranji obliki izdelan jako fino in elegantno. Ta harmonij kinča celo izložbo in dela čast imenovanemu izdelovatelju. Ker v sobi ne zavzema veliko prostora, priporoča se zlasti kot krasno pohištvo za orgljavce. Cena harmoniju je 213 gld. (ako se plača precej) in 238 gld. (na mesečne obroke po 10 gld.) Za posameznika je ta vsota res malo velika; toda kdor harmonij vidi ter sliši, kako miho in zvenčeče doni, bode pritrđil, da ni predrag—posebno, če pomislimo, da si ga lahko omislimo na mesečne obroke. Dobé se pa manjši in mnogo cenejši harmoniji — tudi na mesečne obroke: Kdor precej plača, dobí harmonij katere-koli vrste za 10 % ceneje. Najcenejši in najmanjši harmonij stane 80 gld. (70 gld.) s 4 oktavami *C-b* (8^a) in s tremi spremenj (registri): s forte, expression in forte, ki gotovo zadostuje vsakemu učitelju-orgljavcu. Če bi pa ta ali oni želel večjega, obrne se pa lahko na ravnost pismeno na lastnika tovarne.

Al. Hugona Lhota harmonij si lahko vsakdo ogleda v „krški učilski izložbi“, ki je iz trpežnega orehovega lesa in lepo loščen (politiran). Ima 5 octav, tasturo od *C-b* dvoigralno, 6 oktavní glasovni obseg (8^a, 16^a, 8^a) in 12 spremenov (registrov) s „percussionom“ (tihim in milim glasom, podobnim glasovirju). Spremení so uvrščeni tako-le: v sredi (*G*) Grand jeu in (*E*) expression; na desni strani od tega se: (*P*) percussion, (*I*) flüte, (*2*) clarinette, (*V*) Vox humana in (*O*) forte; na levi strani od (*G*) so: (*P*) percussion, (*I*) cor anglais, (*2*) bourdon, (*P*) piano (pour I) in (*O*) forte.

Kako je treba s harmonijem ravnati, da se ne pokvari in da igralec dobi vsakovrstne spremembe glasov, povedano je natančno v navodu, ki ga lastnik tovarne na zahtevanje pošlje vsakemu radovoljno in brezplačno.

V obče pa priznamo javno in nikakor ne pretiravamo, ako rečemo: „A. l. Hugo na Lhota tovarna za harmonije v Kraljevem Gradcu je v tej stroki jedna najboljših v naši državi“. Čim dalje se igra na Lhotinem harmoniju, tem bolje se človek čudi lahkemu in urnemu mehanizmu, glasnim spremembam, tikajočim se tihotne milobe in veličastno se glaseče glasovne moči, — seosebno se vse te dobre lastnosti nahajajo pri našem harmoniju. Izborni material, solidno delo, zunanja elegantnost in razmeroma ne previsoka cena že dovolj kaže, da izdelovatelj harmonijev, A. l. H. o t a, zasluži v tem oziru mnogo naročil od častite duhovščine in vsega slovenskega učiteljstva! Tukaj pač veljajo besede: „**Delo hvali mojstra.**“

—r.

Slovniški pogovori.

Piše prof. J. P— a v Ljubljani.

(Dalje.)*

In za primere uporabljeni glagoli?

So tudi dovršni glagoli.

Kako neki glasé se prejšnjih sestavljenih glagolov prosti glagoli?

Ti so: bosti iz bodti, cvesti iz cvetti, nesti, grizti (gristi iz grizti), dolbsti iz dolbti, tepsti iz tepti, pleti iz plevti, peči iz pekti, seči iz segti, peti iz póniti, žeti iz žónti, mleti iz mólti, mreti iz mórti, peti, biti, čúti; goréti, renčati; braniti; delati, pisati, brati, sejati; gospodovati.

Kakošni so pa ti glagoli, dovršni ali nedovršni?

Nedovršni.

Kaj pa sledi iz tega, kaj meniš?

No kaj drugega nego to, da so se pri tvorjenju pravega glagolnega ali tvorno-preteklega I. deležnika za primere uporabili le dovršni glagoli.

D drugega ne sledi nič?

Mislím, da ne.

Ali bi iz tega ne sledilo tudi lahko, da nam v pravem glagolnem ali tvorno-preteklem I. deležniku rabijo le glagoli dovršniki?

Lahko.

Ali nam rabijo res le glagoli dovršniki v tem deležniku?

Ne vem.

Pazi! kakošni so že pri tvorjenju pravega glagolnega ali tvorno-preteklega I. deležnika za primere uporabljeni glagoli?

Dovršni.

So vsi, prosti in sestavljeni, dovršni?

Vsi.

So se slučajno uporabili za primere le dovršni glagoli ali iz namena?

Slučajno lahko in iz namena.

Kako: slučajno lahko in iz namene? ali misliš: slučajno in ob enem tudi iz namena, ali pa le slučajno, in če tega ne, le iz namena?

Gotovo da zadnje.

No, reciva, da so se vzeli za primere iz namena le glagoli dovršniki in ne slučajno, ali veš tudi zakaj?

Menda radi tega, ker se med toliko za primere uporabljenimi glagoli ne nahaja ne enega glagola nedovršnika.

Ali meniš, da so se dobili glagoli za primere le slučajno in ne iz namena, da bi se nahajal med njimi tudi kak nedovršen glagol?

Gotovo da.

Zakaj neki?

*) Glej lanski „Popotnik“, str. 172.

Sicer bilo bi primernejše in laže mesto dovršnih sestavljenih glagolov vporabiti njih proste nedovršne glagole. — Torej so se vzeli mesto nedovršnih prostih glagolov njih sestavljeni dovršni glagoli, ali ni tako?

Tako je.

Zakaj neki rekel si: „primernejše in laže“?

Da so se uporabili mesto dovršnih sestavljenih glagolov njih prosti nedovršni, prihranilo bi se bilo mnogo na prostoru in času in ne bilo bi se moralo paziti na kakovost glagolskih sostav. (Dalje prih.)

V zadevi „zaveze slovenskih učiteljskih društev“

V l. „Popotniku“, str. 204 prosil je osnovalni odbor „zaveze“ vsa slavna društva za provizoričen donesek (za pravega člana do 10 kr.) Tej želji vstregla so nastopna društva:

1. Postojinsko uč. dr. 4·50 gld.; 2. Sežansko uč. dr. 4 gld.; 3. Pedagoško društvo 5 gld.; 4. Goriško uč. dr. 9 gld. (po 20 kr. za člana); 5. Šmarijsko uč. dr. 1·50 gld.; 6. Ljutomersko uč. dr. 1·80 gld.; 7. Uč. dr. za Koprski okraj 2·25 gld.; 8. Tolminsko uč. dr. 2·90 gld.; 9. Logaško uč. dr. 5·10 gld.; 10. Savinjsko uč. dr. 1·75 gld. 11. Celjsko uč. dr. 4 gld.; skupaj torej gld. 41·80.

Mej delegate za „Postojinsko učit. društvo“ vrstiti je še gosp. Martin Zarnik. Častiti g. tovariš naj nam neljubo pomoto ne šteje v zlo. Prosimo!

Dopisi.

Od Voglanje. (O zborovanju celjsk. uč. društva 8. dec. 1888.) Z jasnim in veselim obličjem pozdravi nas g. načelnik; kajti: „On šteje glave svojih dragih — in glej! ne manjka nihče vseh“. Da, tako sem hotel in mislil poročati o tem zborovanju. Prazne nade! Štel je glave svojih zvestih in vstevši tudi svojo glavo, našel jih je deset! Ne pričakujte, mili mi tovariši, da Vas bodem „pridušal“ in z glasom vpijočega v puščavi opominjal zvestobe do našega društva. Znano je vsakemu: Učiteljstvo v korporaciji in učiteljstvo brez korporacije velja toliko: smo in nismo! Z mračnim čelom otvori g. predsednik zborovanje mislé si: „Malena je četa, a hrabra!“

Po dnevnem redu se je tako vršilo:

1. Zapisnik se prebere in v vseh točkah potrdi.
2. Referat. Poročilo o državni sadni razstavi je izborno dovel g. Petriček, učitelj iz Žalca, kateri si je pogledal to razstavo, ter iz te veličanske razstave izbral vse zanimosti za učiteljstvo.

Razstava je sodrževala 5 oddelkov: I. oddelek: Razno ovočje raznih plemen. II. odd.: Razne sadne produkte kakor: sadne konzerve, kompote, posušeno sadje, jabolčnik, hruševce, šampanjec iz sadja itd. III. odd.: Mejnardno tekmovanje s sadnimi sušilnicami. IV. odd.: Raznovrstnosti iz sušilnic. V. odd.: Stroje in orodja iz sadjarstva.

Glavni namen te razstave je g. poročevalec uvideval o trženju sadja. Tu sta se neposredno sošla sadjar in kupčevalec. Ta razstava je pričala, da trženje, prodaja in dobra cena so pravi činitelji sadjarstva; ako smo si te pridobili, potem si bode zanimivost za sadjarstvo sama pot delala. — Občno pozornost v razstavi je vzbujal stroj, s kojim se potom izpiranja (diffusije) prideluje jabolčnik. Ta metoda je Avstriji nova. Da-si je bil ta aparat doslej nesovršen, vendar se bode tudi pri nas udomačil, kakor se je na Nemškem in v Franciji.

Za učiteljstvo zanimivo je, da se je razstave vdeležilo 33 ljud. učiteljev, ena učiteljica in 1 učiteljeva soproga in sicer na Štajerskem; Jan. Kocmut, Fran Praprotnik, Jos. Slekovce, Jan. Moder, Jan. Stegar, Anton Krazer, Jos. Seligo, Miha Nerat.

Pohod te razstave je opoviralo slabo vreme; kajti razstava se ni vršila v zidanem poslopu. Zato tolik primankljaj 20.000 glđ. — Ciceronu, ki nas je v duhu sprevaljal po tej razstavi smo pa s ploskanjem zahvalili.

3. Za prostovoljno predavanje se oglasi g. načelnik Zupanek. Ta naloga z naslovom: „Prazna vera v našem ljudstvu“ je očevidno prijala vsakemu poslušalcu: Opozoril nas je praznovernosti v družini, hiši, polju, hlevu itd. Nasledki tega praznoverstva se slednjič pokažó i v krščanskih obredih in običajih, kazó vero in gmotno škodujejo našemu narodu.

4. Nasveti. Gospod Gradišnik svetuje, naj se objavi sestavek: „O vzboljšanju šolskega obiskovanja“, koji je predaval v prejšnjem zborovanju g. Zupanek; kajti ta spis je doslej edini svetovalec o tej zadevi. Istim potom naj gre današnji sestavek: „Prazna vera v narodu“.

Prihodnja seja je novega leta dan, da z novim letom novo življenje vzdihnemo našemu društvu. Na zdar!

Streljak.

Od Voglanje. (O zborovanju celj. učit. društva, 1. januv. t. l.) Iz te seje, koja je zopet žarko blestela od — neprisotnosti mnogih in mnogih udov, podati hočem najvažnejše točke. — Kot gost prišel je iz Maribora gosp. G. Majcen, izdajatelj in skladatelj v učiteljskih krogih obče znanih in priljubljenih šolskih pesnij. Njegova obramba proti oceni g. Zupan-a je bila povse stvarna, natančna, in kažoča vso njegovo duševno razboritost. Društvo mu jo moralo volens nolens pritrditi, da so njegove pesni šoli popolnoma primerne, da izvrstne. Omenjenemu gospodu mora biti hvaležen vsak učitelj za njegov trud, požrtvovanje in rodoljubje. Posnetku iz g. Zupan a ocene v 23. številki „Popotnik-a“ torej ne pritrdi društvo, temveč želi podjetju g. Majcen-a najboljšega vspela. Svestno ga tudi doseže; kajti učiteljstvo je z veseljem seglo po njegovih „šolskih pesnih“ takoj, ko je poslal prvi zvezek v deželo. — Vodstvo našega društva se po prečitanih letnih poročilih gg. tajnika in blagajnika in volitvi računskih pregledovalcev konstituje nastopno: Predsednikom g. Petriček iz Žalea, namestnikom g. Brezovnik iz Vojnika, blagajnikom g. Kregar v Celju, pevovodjem g. Zupan iz Teharjev, odbornikoma g. Šah od Nove cerkve in g. Gradišnik iz Hrastnika, tajnikom g. Stukelj od sv. Lovrenea. — Zaslužil si je stari odbor hvale, katero smo mu izrekli; kajti društvo stoji gmotno in duševno na trdnih nogah in plodnih tleh. Kako radi bi bili pridržali stari odbor, a odklonil je z opravičenimi razlogi volitev. — Neka vražna sapa veje po polju našega društva, ki odvrča marsikaterega delavca. Med nasveti za živahnost našega društva se je vsprejel pripomoček, da naj prijatelj prijatelja, svojega malomarnega souda. podrami, da vedno prihaja k sejam; vsaj še vendar velja prislovica: Plemenit človek poteguje za sabo plemenitega človeka. — Prihodnja seja 7. februarija t. l. Na svidenje, draga bračo!

Streljak.

Novice in razne stvari.

[Učiteljsko društvo za mariborsko okolico] si je izvolilo danes novi odbor, in sicer gg.: M. Nerat — Maribor, predsednikom, Fran Pirkmaier — Fram, njegovim namestnikom; Ivan Pavlšek — Rače, blagajnikom; Blažko Tomine — Ruše in Fran Koletnik — Slivnica, zapisnikarjema; Fran Rošker — Lembah, Jože Fistravec — Studence in Karl Pestevšek — Slivnica pa odbornikom. — Zbor je jednoglasno sklenil pristopiti „Zavezi slovenskih učiteljskih društev.“

[Okrajnimi šolskimi nadzorniki na Kranjskem] so imenovani: Za mestni okraj Lublanski gosp. Fran Levec, profesor na realki; za okraj Črnomeljski gosp. nadučitelj Anton Jeršinovec; za okraj Kamniški gosp. Lovro Letnar, nadučitelj v Meravčah; za Kočevski okraj g. Ivan Komljanec, učitelj veronauka na gimnaziju v Kočevju; za okraj Kranjski g. Andrej Žumer, učitelj na II. ljudski šoli v Ljubljani; za okraj Krški g. Fran Gabršek, nadučitelj na Krškem; za okraj Litijski g. Josip Bezljaj, učitelj na meščanski šoli na Krškem; za okolico Ljubljansko g. Ivan Tomšič, učitelj na vadnici (urednik „Vrtčev“); za okraj Logaški g. prof. Vil. Zupančič; za okraj Novomeški gosp. Andrej Senekovič, ravnatelj gimnazije; za okraj Postojnski nadučitelj g. Ivan Thuma v Postojini; za okraj Radovljiški g. župnik Jakob Aljaš.

[Vseučilišče] v Inomostu broji v letošnjem zimskem tečaju 883 slušateljev, in sicer 225 rednih in 44 izvanrednih bogoslovcev, 224 rednih in 22 izvanrednih pravnikov, 248 rednih in 21 izvanrednih medicincev, 57 rednih in 42 izvanrednih modroslovcev.

[Stalna razstava učil] vstanovila se je v Inomostu. Mesto je dalo prazno sobano neke šole (Dreiheiligen), vlada pa 200 gld. podpore. Izloženi predmeti bodo ocenjeni v tirolskih šolskih listih.

[Osrednja pedagoška knjižnica v Lipsiji] šteje sedaj 45.000 zvezkov, katere si tudi lahko izposodijo avstrijski učitelji, ako dokažejo, da so zares kot učitelji nameščeni. Lipsija daje vsako leto 500 mark za knjižnico. Mnogo knjig se jej podari, vendar najboljše je treba nakupiti.

[Različna dolžnost šolskega obiskovanja.] Osemletno šolsko obiskovanje — kakor v Avstriji — vpeljano je tudi v Prusiji, na Angleškem, v Norvegiji in Švediji, in sicer: od 5. do 13. leta, v Norvegiji in Švediji pa od 7.—15. leta. Na Francoskem traja šolsko obiskovanje 7, v Belgiji, na Nizozemskem in v Švici 6 let. V Švici se obiskuje deca 2 leti dopolnjevalne šole, na teden 4 ure. Na Irskem in v Italiji traja šolsko obiskovanje 4 leta, u Španiji pa 2 leti, le od 6.—8. leta. Oj tužna Španija!

[Koliko zrn drži liter?] Načelnik nekega poljedelskega društva seštel je liter raznih zrn. Po njegovem nekda vestnem številjenju drži liter: 21.700 pšeničnih, 28.000 rženih, 18.100 ječmenovih, 12.500 ovsenih in 5.400 grahovitih zrn. „Sl. N.“

[Vseučilišče v Budimpešti] broji početkom zimskega tečaja 1888/9: 89 bogoslovcev, 1725 pravoslovcev, 1184 medicincev, 340 modroslovcev, 235 lekarničarjev (farmaceutov) in 60 babic, skupaj 3733 slušateljev in 113 manj nego v istem tečaju lanskega leta.

[V pruski sabor] izvoljen je v Vratislavi učitelj Köhler; ta okraj je popred zastopal učitelj učilišča Kiesel.

Vabilo k zborovanju ptujskega učiteljskega društva dne 17. januarija ob 11. uri dopoldne v okoliški šoli. Vspored: 1. Zapisnik; 2. Letno poročilo o društvenem delovanju; 3. Poročilo blagajnikovo; 4. Poročilo zastopnika učiteljev v okrajnem šolskem svetu; 5. Volitev novega odbora; 6. Nasveti. — Popoldan od 1.—3. ure bo predaval g. Vetter o sadjereji. K obilnej vdeležbi vabi odbor.

Zahvala.

Povodom 40-letnice vladanja Nj. Veličanstva presv. cesarja Franca Jožefa I. podarila je slavna „Matica Slovenska“ vsem šolam Slovenskega Štajarja po 1 iztis J. Kersnik-ove knjige: „Zgodovina avstrijsko-ogerske monarhije“ (skupaj 250 iztisov) in za večrazrednice še skupaj 40 iztisov „Spomenika“.

Za ta blagodušni dar izreka slavni „Matici Slovenski“ v imenu obdarovanih šol najprisrčnejo zahvalo.

M. J. Nerat,
naučitelj in urednik Popotnikov.

Objava*)

gospodu G. Majcen-u, učitelju v Mariboru.

Pri zborovanju celj. učit. društva, dne 2. novembra m. l. ocenjeval je gosp. Ig. Supan nepravilno Vaše „Šolske pesmi“. Njegova pretirana kritika imela je na navzoče — nestrokovnjake tolik vpliv, da so sklenili, to, po njihovem mnenju stvarno kritiko, objaviti.

Dne 1. prosinca t. l. ste pa Vi pri našem zborovanju nas prepričali o ničevosti dotične kritike. Iz navedenih, jasnih in temeljnih razlogov sprevideli smo, da Vaše pesmi nimajo onih nedostatkov, koje je gosp. Supan grajal.

Toliko zdi se nam potrebno javno omeniti gledé dopisa iz Žalca „Pop.“ 1888, str. 343.

Odbor učiteljskega društva v Celju.

Odgovor*)

na „Poslano“ g. Majcen-a v 23. št. „Popotnika“ l. l.

O vrednosti moje ocene Vaših „Šolskih pesmi“ ne pristoja soditi Vam, niti l. t. m. navzoči sedmerici slav. celj. učit. društva, ampak edino muzikalno izobraženim možem.

J. Supan.

*) Za te izjave uredništvo vsako odgovornost odkloni.

Listnica.

Gosp. J. P. v Lj. Hvala lepa na poslanem. Kedaj dobodemo nadaljevanje? Gledé „sprememb“ bodemo prav radi ustrezali, ko bi se nam le vse tudi pravočasno poročalo. Ko bi hoteli zastopniki učiteljstva v okr. šolsk. svetih to prevzeti na svojo skrb in nam redno poročati o spremembah mej učiteljstvom svojih okrajev, bi jim bili mi kakor naši bralci pač jako hvaležni. — Gosp. J. F. v Lj. Še ne. Le pošljite torej. Sploh pa se večkrat oglasite! Da ste nam zdravi! — Gosp. N. H. v U.: Da bi „Popotnik“ po trikrat izhajal v mesecu? — To bi bilo le tedaj mogoče, ko bi se število naročnikov še najmanj za $\frac{1}{3}$ pomnožilo ter se naročnina tudi točno naprej plačevala. Berite današnji članek. Hvala sicer za priznanje! — Gosp. T. R. v Krškem: Kedaj nam pošljete nadaljevanje? Lepo prosimo, kmalo? Vsem sotrudnikom in prijateljem našim veselo in plodonosno novo leto!

NATEČAJI.

Štv. 1440.

Učiteljski mesti.

Na četirirazrednici Ptujске okolice, III. plač. razreda, se stalno umeščate eno učiteljsko in eno podučiteljsko mesto.

Prosilci naj svoje prošnje do 24. januarija 1889 pri krajuem šolskem svétu vložijo.

Okr. šolski svet v Ptuj, dne 3. decembra 1888.

3-3

Predsednik: *Marek s. r.*

Štv. 525.

Podučiteljske službe.

V Slov. Bistriškem šolskem okraju se umeščajo:

a) ena podučiteljska služba na trirazredni ljudski šoli v Makolah, z dohodki IV. plač. razreda in prostim stanovanjem;

b) ena podučiteljska služba na dvorazredni ljudski šoli v Laporju, z dohodki IV. plač. razreda, s prostim stanovanjem in kurjavo;

c) ena podučiteljska služba na trirazredni ljudski šoli v Črešnovcu z dohodki IV. plač. razreda in prostim stanovanjem;

d) ena podučiteljska služba na dvorazredni ljudski šoli na Zgornji Polskavi z dohodki IV. plač. razreda in prostim stanovanjem.

Prosilci naj svoje prošnje vložijo do konca meseca januarija 1889 pri dotičnem krajuem šolskem svetu.

Okr. šolski svet Slov. Bistriški, dne 26. decembra 1888.

Predsednik: *Hein s. r.*